

و ادار به انجام خواسته‌های خود می‌کنند. پس این خطر به وضعیت موجود در آن کشورها مربوط می‌شود. اگر خارجی‌ها بتوانند اعمال نفوذ بکنند، پس داخلی‌ها هم می‌توانند اینکار را حتی بهتر انجام بدهند. آنچه مهم است سیستم حقوقی موجود در آن کشور است که باید حتماً مبتنی بر قانون و متعهد به انجام آن باشد. آنهم به صورت یکسان برای همه. در غیر اینصورت خطر اشاره شده در سؤال هم توسط خارجی‌ها و هم توسط داخلی‌ها وجود دارد و چه بسا که بزرگتر و با قدرتی زیادتر بتوانند سوء استفاده کرده و آنها را مخفی نگهدارند.

راههای جلوگیری از خروج ثروت

در مورد دومین مسئله یعنی انتقال ثروت باید بگویم که انتقال ثروت خطری حقیقی و جدی است و هیچگونه ابزار حکومتی از قبیل مقررات، قوانین، دستورالعملها، آئین‌نامه‌های گمرکی و غیره و غیره قادر به جلوگیری از آن نیست. تنها راه جلوگیری از خروج ثروت وجود چند مورد است که به تک تک آنها اشاره می‌کنم. اول وجود سیستم تک نرخ ارز تعیین شده توسط شرایط اقتصادی عرضه و تقاضا به نحو آزاد است.

○ به چه شکل؟

- به طوری که نرخ ارز تعیین شده نشانی از واقعیت‌های عملکرد سیستم قیمت‌ها در داخل کشور و وضعیت تراز پرداختهای خارجی آن کشور باشد. تک نرخ بودن ارز بسیار بسیار با اهمیت است. چون مانع ارتشاء، رشوه، اعمال نفوذ در اجازنامه‌ها، قاچاق و غیره می‌شود. به علاوه آنکه اصلاً احتیاجی به یک سیستم عظیم بوروکراسی و اجرائی ندارد.

○ پس چرا تک نرخ شدن ارز در شرایط موجود مانع انجام اعمال فوق که ذکر گردید نشده است؟

- برای اینکه ما بعد از انقلاب در هیچ زمانی سیستم تک نرخ ارز نداشته‌ایم و امروز هم نداریم.

دومین مورد که مانع انتقال ثروت می‌شود و به طور مستقیم مسئله‌ای است که حساسیت در مورد پذیرش سرمایه‌های خارجی ایجاد می‌کند، ایجاد تحولی اساسی در سیستم بانکی کشور است. به طوری که بانکها به صورت رقابتی عمل نمایند و به متقاضیان وام براساس بازدهی پیش‌بینی شده اقتصادی مورد سرمایه‌گذاری وام بپردازند. نه براساس بخشنامه‌ها، دستورالعملها و یکسان بودن چنین عملکردهایی توسط تمام بانکها.

سومین مورد که باید مورد توجه دقیق قرار بگیرد، اصلاح سیستم قیمت‌ها

در کشور است. از میلیونها قیمتی که در کشور برای میلیونها کالا وجود دارد حتی یک قیمت را نمی‌توان یافت که به دلایل اقتصادی مساوی با هزینه نهانی باشد. بنابراین کلیه منابع به نحوی غیراقتصادی در جامعه تخصیص می‌یابد که این تخصیص غیراقتصادی منابع می‌تواند شامل منابع خارجی هم بشود.

اصلاح سیستم قیمت‌ها کاری است بسیار بسیار عظیم و در شرایط فعلی مشکل که متأسفانه هنوز اقدامات اولیه در مورد آن انجام نگرفته است.

چهارمین مسئله حذف سیستم سوبسیدهای موجود در کشور است. مثلاً اگر سرمایه‌گذار خارجی امروز وارد کشور شود بخشی از حقوق کارگران او را دولت از طریق انواع کوپن‌ها که متعهد به پرداخت آنها است می‌پردازد. کارگران این سوبسیدها را می‌گیرند و بازده آنها متعلق به سرمایه‌گذار خارجی خواهد بود. همچنین قیمت‌های فوق العاده غیراقتصادی موجود در مورد نان، مواد سوختی و کالاهای دیگر که اینها به صورت مفت و به عنوان هدیه به جیب خارجی خواهد رفت که باید از آنها جلوگیری کرد.

پنجمین مورد رسیدگی به وضعیت فعلی بورس تهران و اطمینان یافتن از این امر است که قیمت سهام که در حقیقت نشانه‌ای از ارزش واقعی سهام و آن

مقدار مالکیت است.

چندی پیش یکی از مقامات اقتصادی کشور اعلام نموده بود که با صد میلیون دلار می‌شود سهام تمام شرکتهای ثبت شده در بورس تهران را خرید. در حالیکه اینها شرکتهایی هستند که میلیاردها دلار برای آنها سرمایه‌گذاری شده است و اگر اجازه خرید به سرمایه‌گذاران خارجی داده شود یعنی اینکه به صورت مفت به آنها هدیه شده است.

ششم لغو تدریجی سیستم برنامه‌ریزی متمرکز پنج ساله دولت است که موانع بسیار زیاد بر سر راه سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی فراهم کرده است. در سیستمی که تصمیمات براساس متغیرهای اقتصادی اتخاذ می‌گردند دولت باید فقط نقش ارشادی داشته باشد نه اداره کننده و تولید کننده محصولات اقتصادی.

و بالاخره هفتمین مورد این است که برای موفقیت اقتصادی و بالابردن احتمال آمدن سرمایه‌های خارجی به علاوه به کارگیری سرمایه‌های را کد داخلی، درک صحیحی از اهمیت و نقش اصل مالکیت خصوصی با پشتوانه حقوقی در جامعه لازم است که متأسفانه هنوز به طور باید و شاید به این مهم توجه نشده است.

خارجی بیشترین بخش سهام را می‌خواهد

بخش چهارم:

نظر یک سرمایه‌گذار خارجی

در بولتن شماره ۳ (مرداد) و شهریور ۷۳ اتاق بازرگانی و صنایع رسمی ایران و آلمان مصاحبه‌ای با آقای یورگن فرومه مدیرعامل شرکت صنعتی هنکل در ایران چاپ شد که نه تنها حاوی اطلاعات جالب توجهی در مورد روند سیاست جلب سرمایه‌گذاران خارجی ایران می‌باشد، بلکه از این لحاظ نیز در خور تأمل است که بازتابی است از نقطه نظرها و انتظارات شرکتهای خارجی که

آماده‌اند در ایران سرمایه‌گذاری کنند. متن مصاحبه ذیلاً چاپ شده است. خواننده ایرانی از خلال این گفتگو اطلاعات لازم را دریافت خواهد کرد. اما در مورد فراز آخر مصاحبه ذکر توضیحاتی لازم است که ماهنامه آنها را در پایان ارائه خواهد کرد. از یورگن فرومه پرسیده می‌شود: «شما به عنوان مسئول یک شرکت خارجی که قصد سرمایه‌گذاری در ایران را دارید، تحولات را چگونه ارزیابی و برای دستیابی به این اهداف چه اقداماتی را پیشنهاد می‌کنید؟ و آقای فرومه در پاسخ می‌گوید:

- به نظر من یکی از مشکلات قوانین و مقررات فعلی در این زمینه تاروشن و غیرمشخص بودن این قوانین است. مثلاً می‌توان به مقررات مربوط به نحوه تقسیم سرمایه اشاره کرد. مراجع مسئول به طور شفاهی تأکید می‌کنند که در این قوانین سقفی برای درصد میزان شراکت طرف خارجی معین نشده است. این موضوع تاکنون بارها حتی رسماً منتشر شده است. اما در عمل قاعده ۴۹ درصد، ۵۱ درصد برای طرفهای خارجی و ایرانی رعایت می‌شود حتی اگر این تصمیم از وجهه قانونی برخوردار نباشد. یک شرکت خارجی که قصد سرمایه‌گذاری در

اظهارات شفاهی مقامات ایرانی در مورد درصد سهام!

این گونه مشکلات را هدف قرار دهد.
● در قانون پیشنهادی واگذاری سهم بیش از ۴۹ درصد برای طرف خارجی در موارد استثنائی و با تصویب هیات ویژه تصمیم‌گیری در مورد سرمایه‌گذاری خارجی پیش‌بینی شده است. آیا فکر می‌کنید با تصویب قانون جدید این مشکل حل خواهد شد؟

این فقط مربوط به موارد استثنائی است بدون اینکه روشن باشد این موارد کدام‌ها هستند. این قانون اگر به همین ترتیب تصویب شود قطعاً این مشکل را تا حدی بر طرف خواهد کرد ولی هنوز راه حل قطعی نیست. چون وقتی مسأله در قانون به این شکل عنوان می‌شود، برای تصویب هر مورد توسط آن هیات به مذاکرات طولانی نیاز خواهد بود. از طرف دیگر چنین مجوزی احتمالاً فقط برای پروژه‌های خاصی صادر خواهد شد که دارای اهمیت ویژه برای مملکت باشند. این شاید یک بهبود نسبی باشد، ولی راه حل قطعی برای این مشکل نیست.

● ایران با رقبای زیادی در زمینه جذب سرمایه خارجی روبه‌رو است. آیا شما از امکاناتی که سایر کشورهای خاورمیانه، خاور نزدیک و آسیای جنوب شرقی در اختیار سرمایه‌گذاران خارجی می‌گذارند اطلاع دارید و می‌توانید شرایط ایران را با این کشورها مقایسه کنید؟

نباید فراموش کنیم که مناطق مختلف آسیا با یکدیگر تفاوت‌های بسیار دارند. حتی کشورهایی که در یک منطقه قرار دارند دارای شرایط گوناگون هستند. من در حال حاضر دقیقاً از شرایط فعلی

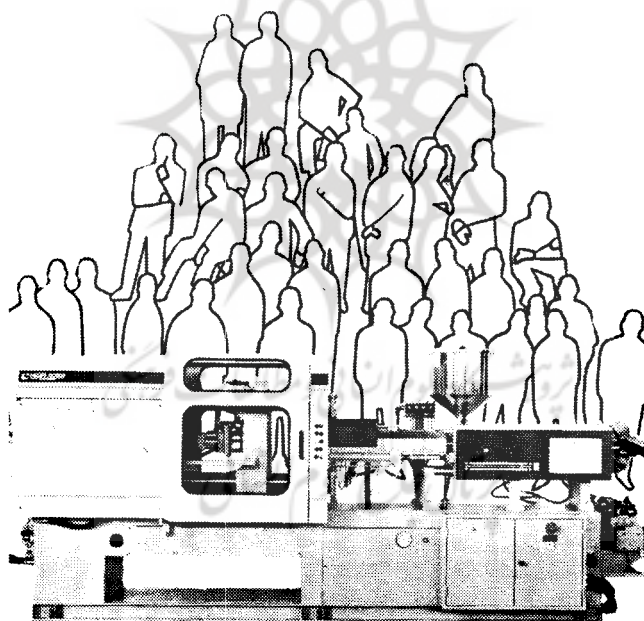
مثلاً ترکیه یا آسیای جنوب شرقی اطلاع ندارم ولی تا آنجا که از فعالیتهای شرکت خودمان مثلاً در ترکیه به خاطر دارم می‌توانم بگویم که در این کشور تسهیلات بیشتری در اختیار سرمایه‌گذار خارجی قرار دارد. ما در ترکیه مشکلات کمتری داشتیم. یا شنیده‌ام که در کشورهای آسیای جنوب شرقی تسهیلات بیشتری در اختیار سرمایه‌گذار خارجی است. از جمله در مورد میزان مشارکت و خروج سود سرمایه. مسأله خروج سود سرمایه در واقع موضوعی است که می‌بایستی در پاسخ به این سؤال اول به آن اشاره می‌کردم.

در این کشورها، سرمایه‌گذار می‌تواند سود حاصل از سرمایه‌گذاری خود را خارج کند. طبق قوانین جاری ایران نیز این امکان وجود دارد ولی این امر به نحوه تبدیل ارز و مقررات مربوطه در این مورد بستگی دارد. مثلاً دریافت

قوانین جاری حداقل در چند مورد مهم لیبرالیزه شود. وضعیت کنونی تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذار خارجی را بسیار مشکل کند.

● بنابراین جذابیت‌های ایران برای یک سرمایه‌گذار خارجی کدامند؟ و چرا یک شرکت خارجی به جای سرمایه‌گذاری در کشورهایی که قوانینی سهل‌تر و شرایط بهتری دارند، در ایران سرمایه‌گذاری می‌کند؟

این مسأله را باید در هر منطقه به طور مجزا ارزیابی کرد. وقتی کشورهای خاورمیانه و خلیج فارس را در نظر می‌گیریم ایران، حتی اگر آن را به عنوان یک بازار بسته ببینیم، مهمترین بازار در سرتاسر این منطقه است. چه از نظر جمعیت و ظرفیتهای نیروی انسانی، و چه از جهت منابع طبیعی. علاوه بر این ایران به عنوان کشوری مهم در این منطقه زمینه بسیار مساعدی برای تحت پوشش

در آوردن کل منطقه دارد. کافی است به همسایگان شمالی ایران نظر بیافکنیم. یک شرکت خارجی به خوبی می‌تواند مرکز فعالیتهای خود در منطقه را در ایران قرار دهد. البته در صورتی که بعضی مسائل سهل‌تر شوند. مثل واردات و صادرات، که هنوز مقررات مربوط به آنها با حجم زیادی از کاغذبازی آمیخته است. ایران به اعتقاد من دارای یک بازار داخلی مهم و قابل توجه و زمینه بسیار مساعدی برای گسترش فعالیت در

مجوز برای خروج سود سرمایه حداقل در گذشته، زمانی که نرخ رسمی ارز وجود داشت، بسیار مشکل بود. این مسأله با تصمیمات ماه‌های اخیر بانک مرکزی در مورد نرخ ارز تا حدی تعدیل شده است.

این مشکلات و تفاوت‌های دیگر طبعاً وجود دارد. اگر ایران واقعاً قصد دارد جذابیت‌های کشور را برای سرمایه‌گذار خارجی افزایش دهد، که به نظر من می‌بایست این کار را بکند، باید

سرتاسر منطقه است.

● شما از مشکلات قانونی سخن گفتید. بسیاری مشکلات دیگری را نیز عنوان می‌کنند. مثلاً تغییر سریع قوانین و مقررات و عدم اطمینان به پایتدار بودن قوانین. حتی قوانین مصوبه مجلس گاه بعد از مدت زمان کوتاهی تغییر می‌کند. نظر شما در این باره چیست؟

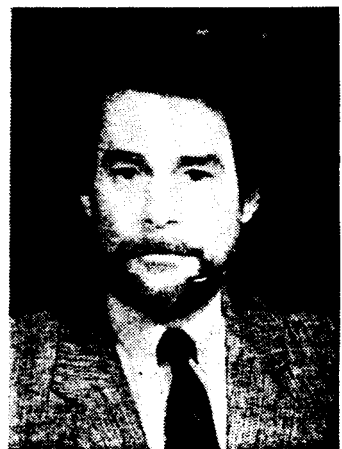
این مسأله هم طبعاً مشکلاتی را ایجاد می‌کند ولی باید توجه داشت که این مشکل خاص ایران نیست، در همه کشورهای قوانین تغییر می‌کنند. مشکل خاص ایران این است که بسیاری از مقررات مثل مقررات واردات، خیلی سریع و در فواصل زمانی کوتاه عوض می‌شوند. به طوری که حتی فعالیتهای آغاز شده را اغلب باید از نو شروع کرد، چون در این بین مقررات جدیدی وضع شده است. البته نباید فراموش کرد که ایران در حال حاضر از نظر اقتصادی در شرایط خاصی به سر می‌برد و از همین رو نباید به این مشکل بهای زیادی داد. شما هرچا سرمایه‌گذاری کنید، در اندونزی، پاکستان یا هند هم با این مشکل روبه‌رو هستید. من فکر نمی‌کنم این مسأله مانع مهمی برای سرمایه‌گذار خارجی باشد. طبعاً برای یک سرمایه‌گذار خیلی مطلوب است که مثلاً بتواند در یک دوره ده ساله با وضعیت قانونی تثبیت شده‌ای رو به رو باشد ولی این شرایط فقط در تعداد معدودی از کشورها وجود دارد.

● به نظر می‌رسد که مراجع رسمی ایران قصد ندارند در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی سیاست‌دهای کاملاً باز را تقییب کنند. در اظهار نظرهای رسمی هم همیشه تأکید می‌شود که ایران طالب جذب سرمایه برای بخش‌های خاصی از صنعت است و مثلاً مایل به جذب سرمایه فقط برای صنایع مصرفی نیست. چنانچه قانون جدید چنین محدودیتهایی را پیش‌بینی کند، باز هم ایران جذابیت خود را برای سرمایه‌گذاری حفظ خواهد کرد؟

من فکر می‌کنم پاسخ مثبت باشد. در ایران زمینه برای فعالیت و سرمایه‌گذاری چه از جانب خود ایرانیان و چه توسط خارجی‌ها، بسیار گسترده است. ایران در حال حاضر هنوز و به طور عمده صادرکننده مواد خام است. و باید به کشوری تبدیل شود که کالاهای ساخته شده صادر کند نه فقط مواد خام

سرمایه گذاری خارجی و مسائل زیست محیطی

که سود بسیار کمی از آن حاصل می شود. در راستای دستیابی به این هدف زمینه گسترده ای برای فعالیت شرکتهای خارجی وجود دارد. ایران حتی با وجود محدودیت هایی که نام بردید، به طور بالقوه جذابیت های خود را حفظ خواهد کرد. به اعتقاد من هم ایران نباید دروازه هایش را بدون کنترل برای ورود سرمایه بگشاید. ولی از جانب دیگر

یورگن فرومه

ایران باید از امکانات سایر کشورها برای رشد خود استفاده کند. من فکر می کنم می توان بدون در پیش گرفتن سیاست حراج منابع، سرمایه گذاری خارجی را در مسیر درست هدایت کرد و سیاستی متعادل و سالم را در پیش گرفت.

● پیشنهاد خاصی برای تدوین قوانین مربوط به سرمایه گذاری خارجی و سایر شرایط مربوط به آن دارید؟
شرکت ما از مدتی پیش در فکر توسعه فعالیت هایمان در ایران است. طرح

ما چنانچه تحقق یابد، طرح بزرگی است. ما در این مورد با مراجع مختلف دولتی در وزارت صنایع و وزارت امور اقتصادی و دارایی مذاکراتی انجام داده ایم و باید بگوییم که پیشنهادات ما در همه موارد با استقبال خوبی مواجه شد. این مراجع قول مساعدت و همکاری داده اند. ما در این زمینه تجربه مثبتی داشته ایم.

مشکل اصلی ما همان طور که گفتیم مسأله میزان مشارکت است. فکر می کنم در این زمینه باید تجدید نظری در قوانین صورت گیرد. البته نیازی به نامحدود اعلام کردن میزان مشارکت طرف خارجی نیست ولی می توان در قوانین فعلی تعدیلی ایجاد کرد. مشکل دیگر ما موضوع خروج سود سرمایه است که تسهیل در مقررات آن ضروری است. نکته دیگر که ذهن ما را بسیار مشغول می کند، موضوع مالیات است که حتی در حال حاضر هم بار مالی سنگینی را به ما تحمیل کرده است. قطعاً در سایر موارد هم می توان تسهیلاتی را برای سرمایه گذار خارجی پیش بینی کرد. من فکر می کنم اگر کسی برای سرمایه گذاری مصمم باشد و طرح های جالبی ارائه کند دولت ایران باید آمادگی بیشتری برای همکاری با او نشان دهد.

● شرکتهای بزرگ خارجی مثل نستله، دوو و چندین شرکت دیگر خارجی آمادگی خود را برای سرمایه گذاری در ایران اعلام کرده اند. آیا از جانب شرکتهای آلمانی نیز پیشنهاداتی برای سرمایه گذاری در ایران ارائه شده است؟
از مورد خاصی غیر از پیشنهاد شرکت خودمان اطلاع ندارم. پیشنهاد ما، ایجاد یک شرکت مشترک برای تولید مواد اولیه پودرهای شونده است.

●●●●

دام سرمایه گذاری خارجی برای محیط زیست
تمایل آلمانی ها برای تولید مواد اولیه پودرهای شونده در ایران یک موضوع جدید نیست.
از مدتها قبل سرمایه گذاران آلمانی برای سرمایه گذاری در این رشته ابراز علاقه کرده اند و حتی پیشنهاداتی اغوا کننده ای ارائه داده اند. چرا؟
شیمی دانان و کارشناسان محیط زیست بیش از همه می دانند چرا

آلمانی ها علاقه دارند در ایران مواد اولیه پودرهای شونده تولید کنند.

این پودرها قاتل محیط زیست و به ویژه منابع آب زیرزمینی و روزمینی است.

در پودرهای شونده موادی چون سودپرک - سود گاستیک و کربنات کلسیم به میزان زیادی مصرف می شود. مثلاً ۷۵ درصد یک ماده شونده را که پسیایه اصلی آن ممکن است اسید سولفونیک باشد پودر کربنات کلسیم تشکیل می دهد که در آب حل می شود همراه سباب، رودخانه ها و منابع آب زیرزمینی را می آلود.

نکته دیگر این که کارخانجات تولیدکننده پودرهای لباسشویی مصرف برق بالایی دارند و لذا بسیار هزینه بر هستند.

فیلمی که حدود یک سال پیش از اثرات مخرب استفاده از این پودرها بر محیط زیست آلمان در تلویزیون ایران نشان داده شد می تواند مبین این واقعیت باشد که آلمانی ها ترجیح می دهند مواد اولیه این پودرها در منطقه ای خارج از خاک آلمان تولید شود.

فرض کنیم آلمانی ها پیشنهاد کرده اند که نه فقط سرمایه و ماشین آلات لازم برای احداث کارخانه تهیه مواد اولیه پودرهای لباسشویی را تأمین کنند،

بلکه متعهد شده اند سالانه یک میلیارد مارک بازار صادراتی نیز در اختیار ایران بگذارند.

آیا حتی چنین سرمایه گذاری سخاوتمندانه ای به سود ایران - یا هر کشور سرمایه پذیر دیگری - است؟
چرا آلمانی ها در زمینه همین مواد شیمیایی حاضر نیستند تکنولوژی تولید آنزیم ها را حتی در برابر دریافت پول نقد در اختیار کشورهای نظیر ایران بگذارند؟

زیرا مواد شونده آنزیمی که تا چند سال دیگر جای مواد شونده فعلی را خواهد گرفت تکنولوژی بی ضرر و سودآور سالهای آینده است. سالهایی که جهان پیشرفته ممکن است برای مصرف شونده های کنونی در داخل خاک خود مجازات هم تعیین کند!

یک عامل مهم در پذیرش سرمایه گذاری خارجی به همین مسائل برمی گردد. باید دید وقتی یک کشور یا یک کمپانی خارجی برای سرمایه گذاری در زمینه ای خاص نرمش نشان می دهد، و حتی در ارائه تسهیلات و دانش فنی سخاوتمندانه عمل می کند، در پس نیت ظاهری آن چه واقعیتی نهفته است. ترفندهای شرکت چند ملیتی یکی، دو تا نیست.

این ترفندها را باید شناخت و آنگاه از سرمایه گذاری خارجی دفاع کرد.

دلیل ارائه فشرده مطالب

ویژه تریب بدهند که در هنگام ضرورت ایشان را در پیدا کردن یک گزارش یا مقاله خاص که قصد مراجعه به آن را دارند، پاری دهند.

تهیه فشرده ها را به ویژه در زمینه مقالات و نیز ترجمه ها مجدداً ادامه خواهیم داد. و در مورد گزارشها نیز می گوئیم بر صدر آن دسته از گزارشها که حاوی اطلاعات آماری یا مطالب پایه ای است فشرده مطالب را ارائه دهیم.

از خوانندگان و همراهمان مسأله تقاضا داریم نظرات خود را در این زمینه به آگاهی هیأت تحریریه برسانند.

خوانندگان و همراهمان مسأله گزارش از این شماره کار جدیدی را در زمینه ارائه مطالب شاهد هستند.

در آغاز تعدادی از مطالب نشریه فشرده ای از محتویات آنها ارائه شده است. این اقدام را با در نظر گرفتن دو هدف اجرا کرده ایم. اول این که خواننده تا مرور فشرده هر مطلب نتواند دریابد اهمیت آن مطلب در مجموعه سلیقه ها و نیازهایی که تعیین کننده انتخاب او برای اهمیت آن است. دوم آن که گروهی رده ای فرار دارد. و دوم آن که گروهی که بی گیر تحولات یک موضوع خاص هستند نتوانند از این فشرده ها یک آرشو